

[https://doi.org/10.36273/2076-9555.2025.10\(351\).16-21](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2025.10(351).16-21)

УДК 316.658:[791.63:791.229.2]:303.442.3](477)(045)

Оксана Кирилова,

кандидатка філологічних наук,
доцентка, деканеса факультету
систем і засобів масової комунікації
Дніпровського національного
університету імені Олеся Гончара
oksanyakrylova@aol.com
<https://orcid.org/0000-0001-5393-0138>

Олена Ткаченко,

докторка філологічних наук,
професорка кафедри масової
та міжнародної комунікації
Дніпровського національного
університету імені Олеся Гончара
tkachenko_olena@365.dnu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-6382-6390>

Олег Чекменев,

здобувач вищої освіти
другого (магістерського)
рівня вищої освіти
Дніпровського національного
університету імені Олеся Гончара
chekmenev_o@365.dnu.edu.ua

Феномен постправди в сучасній докудрамі

У статті досліджено феномен постправди як основний чинник трансформації сучасної документальної драми (докудрами). Метою дослідження є аналіз виявів постправди в актуальній докудрамі, дослідження художніх і наративних стратегій конструювання достовірності й оцінювання їх впливу на сприйняття фактів глядацькою аудиторією. Аналіз зосереджено на особливостях наративної архітекτονіки докудрами доби постправди, в якій художні засоби часто поєднано з елементами журналістського репортажу чи архівними матеріалами. З'ясовано, що до основних стратегій, які формують "постправдову" докудраму, належать драматизація подій із залученням акторів; монтаж, що підсилює емоційний резонанс; естетизація травматичного досвіду; використання суб'єктивних поглядів і фокусування на особистих історіях замість об'єктивного аналізу. Ці засоби дають змогу створювати у глядача ілюзію автентичності, підміняючи істину інтерпретацією, яка відповідає очікуванням чи світоглядним засадам аудиторії. Результати дослідження свідчать, що докудрама може слугувати ефективним інструментом формування колективної пам'яті й моделювання уявлень про минуле та сучасність.

Ключові слова: медіа; медіареальність; постправда; докудрама; наратив; маніпуляції; документальність

Постановка проблеми. У медійному середовищі зростає вплив постправди, коли емоції й переконання переважають над фактами у формуванні громадської думки. Це суттєво впливає на докудраму — жанр, що поєднує документальність і художню реконструкцію. Попри значний потенціал, докудрама дедалі частіше стає об'єктом дискусій щодо достовірності й маніпуляцій, адже використовує драматургію, яка формує глядацьке сприйняття. У цьому контексті постає наукова проблема: як постправда трансформує докудраму та змінює очікування аудиторії щодо істинності зображеного?

Аналіз досліджень і публікацій. Питання феномену постправди в сучасній докудрамі є предметом активного фахового обговорення в українському та закордонному науковому просторі. Дослідники зосереджують увагу на низці аспектів, пов'язаних із постправдою у цьому жанрі, зокрема на проблемі маніпулятивного потенціалу візуального наративу, суб'єктивізації історичних фактів, розмиванні кордонів між реальністю та вигадкою, а також на способах формування глядацької довіри до "реалістичного" зображення. Зокрема, А. Хуссейн розглядає феномен постправди як закономірний результат розвитку постмодерністської філософії, зазначаючи, що постправда є результатом постмо-

дерністської деконструкції істини, яка призвела до множинності наративів і релятивізації фактів. Дослідник наголошує, що у світі, де немає єдиної об'єктивної істини, домінують інформаційні стратегії, орієнтовані на емоції, переконання й ідеологічну зручність [9].

Подібного висновку дійшов і М. Д'Анкана, котрий аналізує постправду як наслідок культурної еволюції, зокрема послаблення довіри до традиційних джерел знання, зростання впливу соціальних мереж і формування інформаційних бульбашок [6].

Значний внесок у розроблення теми зробила М. Бутиріна, яка вважає, що в умовах інформаційного перевантаження істина втрачає об'єктивний статус і поступається місцем тому, що домінує в публічному просторі завдяки емоційному резонансу, повторюваності й медійному впливу [2].

Окремої уваги варта праця Р. Гаріндрата, який досліджує зміни глядацьких очікувань щодо "правдивості" документального наративу в контексті культурної логіки постправди [7]. Автор використовує культурологічний і рецептивний підходи, зокрема концепцію "горизонту очікувань" (Horizon of Expectations), запозичену з теорії рецепції Г.-Р. Яуса [11]. Методологія аналізу ґрунтується на поєднанні теоретичної реф-

лексії й прикладів сучасних документальних фільмів, які функціонують в умовах розмитих меж між фактом та інтерпретацією.

Попри наявність значної кількості досліджень, окремі аспекти теми залишаються недостатньо вивченими. Зокрема, йдеться про феномен постправди в сучасній докудрамі, що й зумовлює актуальність обраного напряму наукового пошуку.

Мета статті — дослідити аспекти вияву феномену постправди в сучасній докудрамі; розглянути основні художні та наративні стратегії, що дають змогу досягати ефекту достовірності, а також з'ясувати, як ці стратегії впливають на глядацьке сприйняття фактів у постправдовому контексті.

Методи дослідження. Аналітичний метод застосовано для опрацювання теоретичних засад поняття постправди й особливостей жанру докудрами. Метод дискурс-аналізу використано для вивчення особливостей застосування наративних і візуальних стратегій на конкретних прикладах сучасних докудрам. За допомогою порівняльного методу зіставлено різні підходи до репрезентації фактів у межах художньо-документального дискурсу. Крім того, залучено семіотичний аналіз для вивчення символічних кодів, що створюють ефект достовірності, та рецептивний підхід, який дав змогу оцінити вплив докудрам на глядацьке сприйняття й формування уявлення про правду в умовах постправди.

Виклад основного матеріалу дослідження. Документальна драма як жанр екранного мистецтва посідає особливе місце в контексті постмодерністських тенденцій, що впливають на сучасну телевізійну документалістику. Докудрама виникла внаслідок розмивання меж між документальним і художнім, поєднуючи факти з елементами ігрового кіно та водночас зберігаючи документальний зміст [4]. Жанр тяжіє до драматизації подій і створення художнього простору на основі достовірних джерел, відрізняючись від класичної документалістики, що базується на прямому спостереженні. Актуальність докудрами зумовлена відповідністю постмодерністській естетиці, що розширює художні можливості та дає змогу моделювати й інтерпретувати реальність. Особливості візуального ряду докудрами: багатопланова композиція кадру, світлотональний маляр, використання кольору як способу характеристики героя, активне застосування комп'ютерних технологій і глибоких мізансцен — дають змогу формувати складну художню структуру, яка виконує не лише естетичну, а й комунікативну функцію. Завдяки цьому візуальне оформ-

лення працює як інструмент інтерпретації реальності, допомагаючи глядачеві зануритися у внутрішній стан персонажів і краще зрозуміти соціальний чи історичний контекст подій.

У фільмі *The Act of Killing* ("Акт убивства"; Велика Британія, Данія, Норвегія, 2012, реж. Дж. Оппенгаймер), присвяченому масовим убивствам в Індонезії, композиційної складності кадру досягають завдяки інтеграції документальних інтерв'ю, постановчих реконструкцій і гротескного візуального стилю, який імітує жанри, улюблені злочинцями: мюзикли, гангстерське кіно, бойовики. Синтез цих засобів дає змогу не лише викрити механізми насильства, а й візуалізувати психологію вбивць. Колір, костюми, символічна просторова побудова кадру увиразнюють дисонанс між буденністю та жорстокістю, суворою реальністю та її виправданням.

У серіалі *Chernobyl* ("Чорнобиль"; США, Велика Британія, 2019, реж. Й. Ренк) тональна палітра — вицвілі, холодні, сірі, брудно-зелені відтінки — працює як емоційний провідник і створює не тільки атмосферу катастрофи, а й відчуття психологічного тиску, безнадійності, ізольованості. Колір у цьому разі слугує і візуальною характеристикою епохи (пізній СРСР), і засобом передавання страху й відповідальності. Завдяки глибоким мізансценам глядач не тільки спостерігає за подіями, а й відчуває напруження особистого вибору героїв, межу між правдою й офіційною брехнею.

У докудрамі *For Sama* ("Для Сами"; Велика Британія, Сирія, 2019, реж. В. Аль-Катіб, Е. Воттс) візуальну складність поєднано з безпосередністю аматорського знімання. Авторка, сирійська журналістка В. Аль-Катіб, знімає життя в охопленому війною Алеппо. Композиційно кадри хаотичні, світлотінь здебільшого природна чи випадкова, але саме ця техніка створює ефект автентичності й занурення. Колір крові, пилу, знищених будівель, зворушливі портрети дитини героїні — усе перетворюється на емоційно насичену мову, яка допомагає глядачеві не лише спостерігати війну, а буквально "бути в ній".

Такі естетичні стратегії сприяють тому, що глядач сприймає докудраму не як художню реконструкцію, а як правдиве свідчення. Попри очевидні драматичні й емоційні нашарування, публіка часто схильна ототожнювати побачене з об'єктивною реальністю. Відбувається своєрідне зміщення фокуса — від істини як документально підтвердженого факту до "правдоподібного", що ідеологічно та культурно резонує з аудиторією.

Дослідники вважають, що докудрама виникла як відповідь на потребу модернізації телевізій-

ної оповіді, що охоплює зміну способів подання інформації та перегляд принципів відображення дійсності [1; 3; 5]. Якщо документальне кіно тяжіє до об'єктивності, використовуючи методи журналістського дослідження й архівного аналізу, то докудрама — до створення цілісної картини подій із притаманною художній літературі структурованістю та логікою розгортання сюжету [4]. Ця особливість дає змогу глибше досліджувати психологію персонажів, створювати конфлікти, які допомагають рельєфно продемонструвати соціальні й моральні дилеми.

На рівні змісту докудрама поєднує історичну правду та художню умовність, завдяки чому реконструкція подій не зменшує значущості джерел, а навпаки — акцентує на їхній драматургічній та емоційній цінності. Використання інсценованих епізодів на основі свідчень, документів, мемуарів

дає змогу авторам не тільки подавати факти, а й інтерпретувати їх, вбудовуючи в загальний наратив.

З огляду на гібридну природу докудрами, варто зауважити про її зв'язок із технологічними й естетичними новаціями, які визначають сучасне телемистецтво. Саме технічний прогрес, зокрема розвиток цифрових медіа, зумовив появу нових можливостей для створення складних візуальних композицій і монтажних рішень, що стали характерними для цього жанру [8]. Докудрама є форматом, здатним адаптуватися до вимог часу, зберігати документальну вірогідність і водночас прагнути до емоційної виразності, притаманної художньому твору.

Особливого значення набуває типологізація методів впливу, які реалізуються в докудрамі. У табл. 1. наведено основні техніки впливу постправди в цьому жанрі.

Таблиця 1

Основні техніки впливу постправди в жанрі докудрами

Техніка постправди	Характеристика	Приклад застосування в докудрамі	Вплив на глядача
Емоційна гіперболізація	Посилення драматичних елементів	Сцени надмірного страждання	Підвищення емоційної залученості
Вибіркова реконструкція	Висвітлення окремих фактів	Ігнорування контро-версійних деталей	Формування однобічної картини
Естетизація образів	Створення візуально привабливих героїв	Ідеалізація постатей	Підміна складної реальності позитивними асоціаціями
Залучення недокументованих діалогів	Інсценування подій, які не мали запису	Драматичні репліки на основі припущень	Сприйняття вигаданого як достовірного
Маніпуляція монтажем	Монтаж, що змінює хронологію або контекст	Використання зворотних кадрів, архівів	Конструювання наративу в потрібному напрямі
Голос за кадром	Озвучування авторської позиції	Суб'єктивне коментування подій	Формування глядацької думки через навіювання

Медіареальність, яку продукує докудрама, є не імітацією об'єктивної дійсності, а окремим наративним конструктом, що реалізує власну логіку існування. У ній центральне місце посідає переконання, а не достовірність. Інакше кажучи, для докудрами важливішим є не точне відтворення подій, а їх інтерпретація відповідно до авторського бачення, що надає глядачеві можливість емоційно залучитися й прийняти запропоновану версію подій як правдиву.

Значну роль у створенні такої медіареальності відіграють авторські інтенції. Творець контенту може здійснювати селекцію фактів, маніпулювати хронологією, надавати подіям нових сенсів, що в сукупності сприяє формуванню нової реальності. Наприклад, у британській докудрамі *The Crown* ("Корона", 2016—2023) історичні події часто компілюють із вигаданими діалогами і

сценою з приватного життя, яку ніхто не міг зафіксувати достовірно. Проте така побудова викликає в аудиторії відчуття доступу до "істинної суті" монархії, що посилює емоційний ефект і впливає на суспільне сприйняття.

Ще один приклад — українська докудрама *"Справа Василя Стуса"* (2019, реж. Р. Бровко), у якій не лише репрезентовано історичні факти суду над поетом, а й змодельовано образ радянської репресивної системи як безкомпромісного ворога свободи. Автори не тільки реконструюють події, а й формують ідеологічну рамку, що підсилює наратив про героїчний спротив і національну гідність.

У докудрамі *Holocaust* ("Голокост"; США, 1978, реж. М. Чомскі), що стала однією з перших масових візуальних репрезентацій Шоа, увагу зосереджено не так на історичних деталях, як на

особистих історіях вигаданих персонажів, через які глядач емоційно долучається до національної травми євреїв. Цей серіал став точкою відліку формування німецької політики пам'яті про Голокост, оскільки спровокував широку суспільну дискусію про відповідальність і забуття.

Українська докудрама "Будинок «Слово»" (2017, реж. Т. Томенко) також виконує функцію реконструкції колективної пам'яті про репресовану інтелігенцію Харкова 1930-х рр. Автори намагалися відтворити атмосферу доби та "переписати" офіційну версію подій, демонструючи, як тоталітарний режим знищував культурну еліту, не залишаючи свідчень, окрім фрагментів архівів і біографічних слідів.

Отже, докудрама як жанр допомагає поєднувати архівні матеріали з художніми реконструкціями, що надає авторам гнучкий інструмент впливу на сприйняття історії. Особливо це помітно в контексті воєнних подій, де навіть незначне зміщення акцентів — зміна перспективи жертви й агресора, емоційного тону, типових візуальних символів — суттєво впливає на сприйняття причин, наслідків і моральних оцінок.

Розгляд феномену постправди в докудрамі не може бути повним без врахування технічних інновацій. Сучасні аудіовізуальні технології, зокрема CGI (Computer-Generated Imagery), дипфейк, нейромережеве відновлення архівних кадрів, алгоритмічні монтажі та генеративні моделі звуку, радикально змінюють способи візуалізації історичних подій і водночас ускладнюють для глядача розрізнення реального та штучного. Технологія CGI дає змогу відтворювати не зафіксовані камерою події чи реконструювати зруйновані локації з високою візуальною достовірністю. Наприклад, у докудрамі *They Shall Not Grow Old* ("Вони не постаріють"; Великобританія, 2018, реж. П. Джексон), присвяченій Першій світовій війні, було використано новітні цифрові технології для реставрації й колористики старих плівок, синхронізації згенерованого звуку та навіть реконструкції рухів губ для створення ілюзії живого мовлення [12]. Завдяки цим ефектам сучасна аудиторія змогла "почути" голоси солдатів сторічної давнини, хоча насправді ці звуки були штучними.

Інший приклад — серіал *Welcome to Chechnya* ("Ласкаво просимо в Чечню"; США, 2020, реж. Д. Франс), документальна драма про переслідування ЛГБТК+ у Чечні. Для захисту ідентичності героїв автори використали дипфейк-алгоритми: обличчя постраждалих замінили нейромережею на інші, зберігши водночас міміку, емо-

ційні реакції, контекст [13]. У результаті глядач бачить правду, яка "маскується", але не фальсифікується, проте межу між документом і художньою реконструкцією майже повністю стерто.

Алгоритмічні монтажі й використання штучного інтелекту для побудови наративів також набувають популярності. У проєкті *In Event of Moon Disaster* ("У разі катастрофи на Місяці"; США, 2020) MIT Center for Advanced Virtuality [10] створив альтернативну версію історії висадки астронавтів на Місяць, використовуючи дипфейк-відео з вигаданим зверненням президента Р. Ніксона про їх загибель. Цей експеримент не є докудрамою в традиційному сенсі, проте демонструє, наскільки переконливою може бути медіареальність, сформована за допомогою технологій.

Отже, технічні інновації змінюють не тільки форму докудрами, а і її онтологічний статус: від жанру, що балансує між документом та вигадкою, вона дедалі більше зміщується в бік симулякру — штучного продукту, що маскується під історичну правду. Ці тенденції відкривають нові можливості для мистецького осмислення подій, проте водночас спричиняють складні етичні питання про межі допустимого у відтворенні минулого.

Висновки. Феномен постправди суттєво трансформує функціонування сучасної докудрами, переносячи акценти з документального засвідчення фактів на емоційно забарвлену інтерпретацію подій. У таких умовах докудраму дедалі частіше сприймають не як репрезентацію об'єктивної дійсності, а як суб'єктивну реконструкцію з чітко вираженим ідеологічним чи емоційним підтекстом. Вплив постправдової парадигми виявляється в домінуванні художньо-драматургічних елементів, які створюють ефект достовірності через силу емоційного впливу, візуальну переконливість і культурну релевантність.

Серед основних стратегій, які формують "постправдову" докудраму, варто виокремити: драматизацію подій із залученням акторів; монтаж, що підсилює емоційний резонанс; естетизацію травматичного досвіду; використання суб'єктивних поглядів і фокусування на особистих історіях замість об'єктивного аналізу. Стратегії дають змогу формувати у глядача ілюзію автентичності, підміняючи істину інтерпретацією, яка відповідає очікуванням чи світогляду аудиторії. Цей чинник зумовлює зміну "горизонту очікувань": глядач не шукає правду як факт, а дедалі більше довіряє тій версії реальності, яка викликає його емоційне співпереживання чи підтверджує вже сформовані переконання.

Результати дослідження надають підстави до висновку, що докудрама в епоху постправди функціонує як поле ідеологічної боротьби за контроль над наративами. Вона фіксує події, активно конструюючи смисли, що відповідають

запитам конкретної аудиторії або культурної ситуації. Межа між фактом і вигадкою стає не тільки художнім засобом, а й новою нормою, що віддзеркалює глибокі трансформації інформаційного суспільства та комунікативних практик.

Список бібліографічних посилань

1. Бортнік Ж. Між документальним та постдокументальним: вектори пошуків сучасної української драми. *Брехтівський часопис: статті, есе, переклади. Збірник наукових праць (Філологічні науки)*. 2023. № 9. С. 57—71. DOI: <https://doi.org/10.35433/brecht.9.2023.57-71>.
2. Бутиріна М. Постправда: істиною володіє той, хто контролює наративи. *Медіанаративи* : колективна монографія. Дніпро : Ліра, 2022. С. 4—15.
3. Міщенко М. М. Документальний кінематограф України: між історичною реконструкцією та філософським осмисленням. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Філософія. Філософські перипетії*. 2014. № 1116. С. 47—51.
4. Чорна К. Специфіка документальної драми в контексті інфотейнізації телевізійного простору. *Мистецтвознавчі записки*. 2020. № 38. С. 201—207. URL: <https://www.cceol.com/search/article-detail?id=992916>.
5. Яценко А. Прийоми докудрами у висвітленні кримінальної інформації на загальнонаціональному та регіональному телебаченні України. *Масова комунікація у глобальному та національному вимірах*. 2016. № 6. С. 48—54.
6. d'Ancona M. Post-Truth: the new war on truth and how to fight back. London : Ebury Publishing, 2017. 160 p.
7. Harindranath R. Veridicality and the truth claims of the documentary in the post-truth era: rethinking audiences "horizon of expectations". *Journal of audience and reception studies*. 2018. Vol. 15, no. 1. URL: <https://www.participations.org/15-01-23-harindranath.pdf>.
8. Hayes J. E. Rethinking docudrama and its origins from radio and film to streaming media. *Television & new media*. 2023. DOI: <https://doi.org/10.1177/15274764231213811> (accessed: 13.05.2025).
9. Hussain A. Theorising post-truth: a postmodern phenomenon. *Journal of comparative literature and aesthetics*. 2019. Vol. 42, no. 1. P. 150—162. URL: <https://www.proquest.com/docview/2350120587?sourcetype=Scholarly%20Journals>.
10. In Event of Moon Disaster. *Arts at MIT*. URL: <https://arts.mit.edu/in-event-of-moon-disaster/> (accessed: 13.05.2025).
11. Jauss H. R., Benzinger E. Literary history as a challenge to literary theory. *New literary history*. 1970. Vol. 2, no. 1. P. 7. DOI: <https://doi.org/10.2307/468585> (accessed: 13.05.2025).
12. Leithart C. How Peter Jackson brought WWI to life in "they shall not grow old". *Frame.io Insider*. URL: <https://blog.frame.io/2019/06/06/peter-jackson-they-shall-not-grow-old/> (accessed: 13.05.2025).
13. Rothkopf J. Deepfake technology enters the documentary world (published 2020). *The New York Times*. URL: <https://www.nytimes.com/2020/07/01/movies/deepfakes-documentary-welcome-to-chechnya.html> (accessed: 13.05.2025).

Oksana Kyrylova,
PhD of Philological Sciences,
Associate Professor,
Dean of the Faculty of Faculty of Media
System and Mass Communication,
Oles Honchar Dnipro National University

Olena Tkachenko,
Doctor of Philological Sciences,
Professor of the Department of Mass
and International Communication,
Oles Honchar Dnipro National
University

Oleh Chekmenev,
Postgraduate Student of the
Second (Master's) Level of Higher
Education,
Oles Honchar Dnipro National
University

The phenomenon of post-truth in contemporary docudrama

The article examines the phenomenon of post-truth as a key factor in the transformation of contemporary docudrama. The aim of the study is to analyse the manifestations of post-truth in contemporary docudramas, identify the artistic and narrative strategies used to construct authenticity, and evaluate their impact on the audience's perception of facts. The analysis focuses on the features of the narrative structure of docudramas in the post-truth era, where artistic techniques are often combined with elements of journalistic reporting or archival materials. It has been found that the main strategies that shape "post-truth" docudrama include dramatization of events with the involvement of actors; montage that enhances emotional resonance; aestheticization of traumatic experience; use of subjective views and focus on personal stories instead of objective analysis. These means make it possible to form an illusion of authenticity in the viewer, replacing the truth with an interpretation that meets the expectations or worldviews of the audience. The findings suggest that docudrama can serve as an effective tool for shaping collective memory and modelling collective perceptions of the past and present.

Keywords: media; media reality; post-truth; docudrama; narrative; manipulation; documentary

References

1. Bortnik Zh. (2023). Mizh dokumentalnym ta postdokumentalnym: vektory poshukiv suchasnoi ukrainskoi dramy. *Brekhtivskyi chasopys: statyi, ese, pereklady. Zbirnyk naukovykh prats (Filolohichni nauky)*, 9, pp. 57—71. DOI: <https://doi.org/10.35433/brecht.9.2023.57-71>.
2. Butyrina M. (2022). Postpravda: istynoiu volodiie toi, khto kontroliuie naratyvy. *Medianaratyvy : kolektyvna monohrafiia*. Dnipro: Lira, pp. 4—15.
3. Mishchenko M. M. (2014). Dokumentalni kinematohraf Ukrainy: mizh istorychnoiu rekonstruktsiieiu ta filosofskym osmyslenniam. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Seriya: Filosofiia. Filosofski perypetii*, 1116, pp. 47—51.
4. Chorna K. (2020). Spetsyfika dokumentalnoi dramy v konteksti infoteinmentyzatsii televiziinoho prostoru. *Mystetstvoznavchi zapysky*, 38, pp. 201—207. Available at: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=992916>.
5. Iatsenko A. (2016). Priiomy dokudramy u vysvitleni kryminalnoi informatsii na zahalnonatsionalnomu ta rehionalnomu telebachenni Ukrainy. *Masova komunikatsiia u hlobalnomu ta natsionalnomu vymirakh*, 6, pp. 48—54.
6. d'Ancona M. (2017). *Post-Truth: the new war on truth and how to fight back*. London: Ebury Publishing.
7. Harindranath R. (2018). Veridicality and the truth claims of the documentary in the post-truth era: rethinking audiences "horizon of expectations". *Journal of audience and reception studies*, 15 (1). Available at: <https://www.participations.org/15-01-23-harindranath.pdf>.
8. Hayes J. E. (2023). Rethinking docudrama and its origins from radio and film to streaming media. *Television & new media*. DOI: <https://doi.org/10.1177/15274764231213811> [Accessed: 13.05.2025].
9. Hussain A. (2019). Theorising post-truth: a postmodern phenomenon. *Journal of comparative literature and aesthetics*, 42 (1), pp. 150—162. Available at: <https://www.proquest.com/docview/2350120587?sourcetype=Scholarly%20Journals>.
10. *In Event of Moon Disaster*. Arts at MIT. (n. d.). Available at: <https://arts.mit.edu/in-event-of-moon-disaster/> [Accessed: 13.05.2025].
11. Jauss H. R. & Benzinger E. (1970). Literary history as a challenge to literary theory. *New literary history*, 2 (1), p. 7. DOI: <https://doi.org/10.2307/468585> [Accessed: 13.05.2025].
12. Leithart C. How Peter Jackson brought WWI to life in "they shall not grow old". (n. d.). *Frame.io Insider*. Available at: <https://blog.frame.io/2019/06/06/peter-jackson-they-shall-not-grow-old/> [Accessed: 13.05.2025].
13. Rothkopf J. (2020). Deepfake technology enters the documentary world (published 2020). *The New York Times*. Available at: <https://www.nytimes.com/2020/07/01/movies/deepfakes-documentary-welcome-to-chechnya.html> [Accessed: 13.05.2025].

Надійшла до редакції 27.05.2025

[https://doi.org/10.36273/2076-9555.2025.10\(351\).21-27](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2025.10(351).21-27)

УДК 316.77:364-78]:303.62](477)(045)

Оксана Головчук,

кандидатка політичних наук,

доцентка кафедри філологічних дисциплін

та соціальних комунікацій

Мукачівського державного університету

ggksana@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0001-7747-0137>

Масові комунікації як чинник розвитку соціальної роботи: аспекти формування світоглядних орієнтирів

У статті розглянуто аспекти формування світоглядних орієнтирів соціальних клієнтів, тобто людей, на увагу яких претендують ініціатори соціальних проєктів і комунікацій. Досліджено вплив системи суспільної взаємодії, утвореної визначеними способами й принципами налагодження контактів на основі професійно-технологічної дії на світоглядні засади аудиторії.

Для збирання первинної інформації щодо порушеної проблематики сформовано авторську анкету й використано метод опосередкованого опитування. Частину інформації здобуто методом безпосереднього опитування — інтерв'ю; менше третини інформації — за допомогою електронної пошти, методом комп'ютерного опитування. Проаналізовано результати дослідження, а також вторинні дані. Питання анкети розроблено з метою аналізу особливостей сприйняття почутого респондентами з різним рівнем усвідомленості, емоційної наповнюваності, чутливості.

За результатами дослідження підтверджено припущення щодо: 1) певних закономірностей сприйняття людьми масових повідомлень і комунікацій соціального характеру; 2) можливостей світоглядного впливу масових комунікацій, про що свідчить рівень довіри до них.

Ключові слова: масові комунікації; інформація; соціальні комунікації; ціннісні орієнтири; інформаційна довіра; соціологічне дослідження